

Põhiseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Seaduse eesmärk ja sissejuhatus

Käesoleva eelnõu eesmärk on tunnistada kehtetuks Eestis elavate kolmandate riikide kodanike ja kodakondsust mitte omavate isikute üldine hääletamisõigus kohalike omavalitsuste valimistel.

Praeguse seaduse järgi võivad kohalike omavalitsuste volikogude valimistel osaleda ka välismaalased, kes elavad Eestis pikaajalise elaniku elamisloa või alalise elamisõiguse alusel ja kes on valimispäevaks saanud 16-aastaseks ning kelle püsiv elukoht, mille aadressiandmed on kantud Eesti rahvastikuregistrisse (edaspidi *rahvastikuregister*), asub vastavas vallas või linnas.

Eesti on seni olnud kohalike omavalitsuste volikogude valimiste küsimuses äärmiselt liberaalne ja võimaldanud hääleõigust ka kolmandate riikide kodanikele ning kodakondsuseta isikutele, sõltumata sellest, kas Eesti kodanikud saavad neis riikides hääletada. Venemaa Ukraina vastase agressioonisõja kontekstis on selline olukord Eestile julgeolekuohuks.

Riigikogu on kuulutanud Venemaa agressorriigiks, kusjuures tema liitlasteks selles agressioonis on ka Valgevene ja mitmed kolmandad riigid. Ei ole õige, et sellises olukorras võimaldab Eesti osaleda Venemaa, Valgevene ja kõikidel kolmandate riikide kodanikel oma kohalike omavalitsuste volikogude valimistel.

Olukord, kus Eesti suhtes vaenulike kolmandate riikide kodanikel on hääletamisõigus Eesti kohalike omavalitsuste volikogude valimistel, ohustab Eesti julgeolekut, sest vaenuliku riigi kodanikud saavad läbi valitud esindajate otsustada mitmeid Eesti elu puudutavaid olulisi küsimusi. Vaatamata sellele, et kohaliku omavalitsuse volikogu puhul pole tegu üldiselt riiklike küsimuste otsustamisega, võib neil otsustel siiski olla oluline mõju riigi poliitikate elluviimisele.

Juhul, kui kolmandate riikide kodanikel ja kodakondsust mitte omavatel Eesti elanikel on õigus osaleda hääleõigusega kohalikel valimistel, tähendab see ühtlasi, et kaudselt osalevad nad läbi valijameeste ka Vabariigi Presidendi valimisel, mida ei saa samuti õigeks pidada.

Juhul, kui Eesti kodakondsust mitteomavatel Eesti elanikel ei ole hääleõigust kohalike omavalitsuste volikogude valimistel, motiveerib see neid eesti keelt õppima ja Eesti kodakondsust taotlema. Eesti keele ja kodakondsuse omandamine tagaks neile ka igakülgse ja täisväärtusliku võimaluse Eesti ühiskonnaelus kaasa rääkida. Samuti väärtustab see nende inimeste panust, kes on juba Eesti kodakondsuse omandamiseks vajalikke pingutusi teinud ja on saanud Eesti kodanikeks.

Muudatus on oluline ka seetõttu, et võimaldab edendada Eesti kodanike õigusi mujal maailmas ning liikuda selle poole, et senisest enamates riikides oleks Eesti kodanikele tagatud hääleõigus kohalikel valimistel.

Teadaolevalt ei ole paljudes Euroopa Liidu riikides kolmandate riikide kodanikel kohalikel valimistel hääletamisõigust. Selliste riikide hulka kuulub näiteks Läti, kus venekeelsete elanike

osakaal on suurem kui Eestis. Näiteks ei ole kolmandate riikide kodanikel hääletusõigust kohalikel valimistel ka Prantsusmaal, Saksamaal ja teistes riikides.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu paragrahvi 1 muudetakse Eesti Vabariigi põhiseaduse paragrahvi 156 lõiget 2 ja sätestatakse, et kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel on seaduses ettenähtud tingimustel hääleõiguslikud selle omavalitsuse maa-alal püsivalt elavad vähemalt kuueteistaastased:

- 1) Eesti kodanikud;
- 2) nende riikide kodanikud, kellega Eesti Vabariigil on vastastikust valimisõigust võimaldav välisleping, mis on Riigikogu poolt ratifitseeritud.

Eelnõu paragrahvi 2 sätestatakse, et käesolev seadus jõustub kolme kuu möödumisel väljakuulutamise päevast.

Seega näeb käesolev eelnõu küll ette kolmandate riikide kodanike hääletamisõiguse kehtetuks tunnistamise kohalikel valimistel, kuid võimaldab Eestil sõlmida inimõigusi ja rahvusvahelist õigust järgivate kolmandate riikidega lepinguid, mis annaksid vastastikuselt hääleõiguse kohalikel valimistel. Eelnõu kohaselt kuuluksid sellised lepingud ratifitseerimisele Riigikogu poolt.

Seadusmuudatus ei puuduta Euroopa Liidu kodanikke, kelle valimisõigus jääb jõusse, kuna see on fikseeritud Euroopa Liidu aluslepingutes, mille Eesti Vabariik on ratifitseerinud.

3. Eelnõu terminoloogia

Eelnõuga ei võeta kasutusele uusi termineid.

4. Seaduse mõjud

Käesolev seadus suurendab Eesti julgeolekut.

5. Seaduse rakendamisega seotud eeldatavad kulud

Käesoleva seaduse rakendamisega ei kaasne täiendavaid kulusid.

6. Seaduse kooskõla Euroopa Liidu õigusega

Käesolev eelnõu ei ole vastuolus Euroopa Liidu õigusega.

7. Rakendusaktid

Käesoleva eelnõu rakendamiseks pole vaja täiendavaid akte kehtestada.

8. Seaduse jõustumine

Käesolev seadus jõustub kolme kuu möödumisel väljakuulutamise päevast.

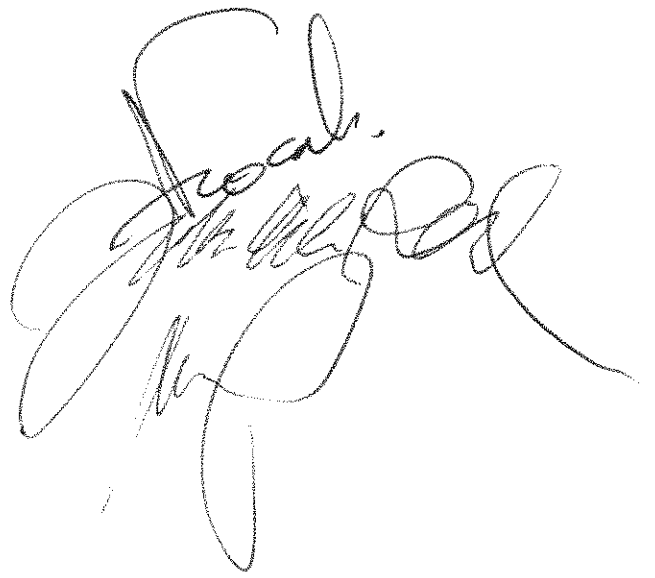
Algatajad:

21.10.2024

1. Helir -Valdur Seede *SH*
2. Mart Kaastik
3. Touis Lukas *v. l.*
4. Andres Metsap
5. Piret Sepp *Sepp*
6. JAAANUS KARINAIID
7. URMAS REMVALD
8. ANDR KOKK *KOKK*
9. Peab Seid *Seid*
10. Marko Helme *Helme*
11. EVELIN Padamets
12. Rine Kohik
13. ANU Allen *Allen*
14. Kert Kingo *Kingo*
15. Rein Eder *Eder*
16. Anti Padamets *Padamets*
17. Mart Helme *Helme*
18. Helle Mearik Helme *Helme*
19. Susan Lohel
20. Henn Pihvas *Pihvas*
21. J. M. V. Volze *Volze*
22. To Kihing *Kihing*
23. Kalle Gieintvald *Gieintvald*
24. Ehn EESMAA *EESMAA*
25. Kõnis Mõlder *Mõlder*

- 26. AUTS FROSCHE
- 27. JUKKA-KALLE RAHD
- 28. ANDO KIVISBERG

Frosc.

A large, stylized handwritten signature in black ink, consisting of several overlapping loops and flourishes. The signature is positioned to the right of the list of names.